

**Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

**Студентський науковий гурток «Клуб юних
теоретиків»**

**Студентський науковий гурток «Дискусійний
клуб «De jure!»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

16 листопада 2023 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

**Матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»**

П.78

**Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVI
Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 16 листопада 2023 р.) / Укладачка:
Віра Качур. К., 2023. 234 с.**

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**

Тугай Денис

студент 4 курсу юридичного факультету
Національного університету біоресурсів і
природокористування України (м. Київ)

Право громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля*

Життя людини, як і життя інших живих організмів в переважній мірі залежить від умов природи – для повноцінного існування потрібна достатня кількість повітря, їжі, води. Повітря згадується в першу чергу не просто, цьому слугує наступний факт – для виживання особі необхідне повітря, адже без нього людина не зможе прожити і кількох хвилин. Виходячи із зазначеного можна сміливо стверджувати, що вже з народження людина стає невід'ємною складовою живої природи. Людина і природа – одне ціле.

Отже, громадяни беззаперечно мають право на безпечне для життя та здоров'я довкілля. Проте, метою написаного є донести до читачів їхню правову значимість з однієї сторони – та покладені на них обов'язки, що тісно пов'язані з відповідальністю.

Право громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля вважається фундаментальним і закріплене у статті 50 Конституції України. Згідно з даною статтею, держава гарантує громадянам право вільного доступу до інформації щодо стану довкілля, право на її поширення та відсутність будь-якої засекреченості [1].

У визначенні екологічна безпека значна увага акцентується саме на понятті «безпека», яке є ключовим і встановлює відсутність такого критерію, як «небезпека». Відповідно до статті 50 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», «небезпечним вважається такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей» [2].

Право на безпечне для життя та здоров'я довкілля розглядається як правовий інститут і як суб'єктивне право. Право на безпечне для життя та здоров'я довкілля як інститут являє собою сукупність правових норм, що регулюють відносини стосовно існування і захисту даного права. Розглядуваний правовий інститут має комплексний характер і включає в себе, окрім норм екологічного права, норми конституційного, цивільного, кримінального, адміністративного, міжнародного публічного права тощо.

Суб'єктивне право на безпечне для життя та здоров'я довкілля представляє собою законодавчо забезпечену можливість громадян існувати в сприятливому навколишньому середовищі, здійснювати право на сприятливе навколишнє середовище власними діями, вимагати від інших

* Наукова керівниця – професорка кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В.З.Янчука Національного університету біоресурсів і природокористування України Людмила Міхневич

осіб та уповноважених органів дотримання норм права і врешті-решт самому сприяти підтримці сприятливого навколишнього середовища.

Звернувшись до історичних аспектів, слід зазначити, що ігнорування людиною фундаментальних законів природи призвели до непоправних змін стану навколишнього середовища, які важко виправити і в сьогоденні. Хімічну зброю різного роду дії тривалий час широко використовували в бою. Такі методи вважали підступними та негуманними. У 1675 році Священна Римська імперія та Франція першими за всю історію людства визнали дані методи ведення війни неприпустимими. Вони підписали першу в історії домовленість про заборону використання токсичних речовин. У 1874 році відбулася Брюссельська конференція. Очільники 14 країн затвердили міжнародну декларацію про засудження хімічної зброї та заборону використання отруйних речовин під час воєнних дій. Проте, прийняте рішення було актуальним недовго, вже на початку ХХ століття даний документ почали грубо ігнорувати. Так, більше ста років тому, під час Першої світової війни використання хімічної зброї перейшло будь-які межі. Від дії отруйних газів під час війни постраждали приблизно 1,2 мільйони солдатів, ще 31 тисяча – загинули. Наведені цифри вражають, тому прийнято вважати цю сторінку в історії катастрофічною [3].

13 січня 1993 року в Парижі Україна підписала Конвенцію про хімічну зброю – міжнародний договір в рамках ООН, метою якого є повна заборона виробництва і використання хімічної зброї з огляду на її шкідливість для довкілля і здоров'я людини, а також визначає зобов'язання держав-учасниць у цій сфері [4]. Проте хімічну зброю ще неодноразово використовували в ХХІ столітті. Абсурдність цих жорстоких методів не змогли подолати жодні угоди та конвенції.

У червні 1972 р. в Стокгольмі було прийнято Декларацію про навколишнє середовище, що визнавала збереження і покращення якості оточуючого людину середовища важливою проблемою, що впливає на благо народів і їх економічний розвиток. Стокгольмська декларація вперше в світі закріпила ряд міжнародно-правових принципів: перший принцип закріпив основне право людини на свободу, рівність і сприятливі умови життя в навколишньому середовищі, якість якого дозволяє вести гідне і світле життя. Проте, вже у 21 принципі сконцентровано увагу на відповідальності за завдання шкоди довкіллю інших держав [5].

14 червня 1992 року, через двадцять років після Стокгольмської декларації, з метою підтвердження та сприяння подальшого розвитку була прийнята Декларація Ріо-де-Жанейро з навколишнього середовища і розвитку, що проголосила право людей «на здорове і плідне життя у гармонії з природою», «розвиток на благо нинішнього покоління не повинен завдавати шкоди інтересам майбутніх поколінь і навколишньому середовищу» [6].

Отже, право громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля являється природним і необхідним для людини і належить їй від народження. Дане право закріплене законодавством і не підлягає запереченню. Перераховані міжнародні документи мали вирішальне значення для зародження й розвитку екологічних прав, стали поштовхом для подальшого і більш активного їх дослідження. Проте, варто зазначити,

що важливим є віддача зі сторони самих громадян, яким необхідно захищати та оберігати навколишнє середовище, покращувати його стан, а також забезпечувати сталий та екологічно безпечний розвиток. Тобто, в значній мірі право на безпечне життя та здоров'я залежить від нас самих.

Література

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>] (12.11.2023)

2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>] (12.11.2023)

3. Отруїти ворога, як пацюка: моторошні факти застосування хімічної зброї [https://24tv.ua/otruyiti_voroga_yak_patsyuka_yak_himichna_zbroya_vbivaye_milyoni_lyudey_shokuyuchi_fakti_n1261260] (12.11.2023)

4. Конвенція про хімічну зброю [https://uk.wikipedia.org/wiki/Конвенція_про_хімічну_зброю] (12.11.2023)
Стокгольмська декларація [https://uk.wikipedia.org/wiki/Стокгольмська_декларація] (12.11.2023)

5. Поняття та історія становлення екологічних прав і обов'язків людини і громадянина [<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/17674/1/ПОНЯТТЯ%20ТА%20ІСТОРИЯ%20СТАНОВЛЕННЯ%20ЕКОЛОГІЧНИХ%20ПРАВ%20І%20ОБОВ'ЯЗКІВ%20ЛЮДИНИ%20І%20ГРОМАДЯНИНА.pdf>] (12.11.2023)